

67ΨΧ78 ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΟΠΤΗΣ: ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ, ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΣΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΨΑΝΗ (ΑΜ 1567201900173)

vasopsani@gmail.com

Ιανουάριος 2021

01

Εισαγωγή

02

Θεωρητικό Υπόβαθρο

Κοινωνική Ψυχολογία και Εγκληματική Συμπεριφορά

Κοινωνική Ψυχολογία και Επιβολή του Νόμου (Law Enforcement)

Κοινωνική Ψυχολογία και Έκβαση μιας Δίκης

Ομολογία

Αυτόπτες Μάρτυρες

Σώμα Ενόρκων

Υπεράσπιση

03

Συζήτηση

04

Βιβλιογραφία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εισαγωγή

1908

On the Witness Stand (Hugo Münsterberg), συλλογή από άρθρα με αντικείμενο τη μελέτη της έκβασης της δίκης, μέσα από το πρίσμα της ψυχολογίας

1968

ίδρυση της American Psychology-Law Society (AP-LS), κοινότητας με σκοπό την εκπαίδευση και την προώθηση των επιστημόνων του κλάδου στο νομικό πλαίσιο

1986

The Law and Society Movement (Lawrence M. Friedman), δοκίμιο με αναφορές στη συνεισφορά επιστημών όπως η ψυχολογία και η κοινωνιολογία στην κατανόηση και την εφαρμογή του νόμου

σήμερα

Συνεργασία των δύο κλάδων και δημιουργία νέων πεδίων έρευνας όπως η εγκληματολογία

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Κοινωνική Ψυχολογία και Εγκληματικότητα

Θεωρία της συντελεστικής εξαρτημένης μάθησης B.F. Skinner

σημαντική η ενίσχυση και η τιμωρία στην ανθρώπινη συμπεριφορά, αποκλίνουσα και μη

Θεωρία της κοινωνικής μάθησης

φυσική και λεκτική επίθεση κατά του ατόμου, αποτυχία εκπλήρωσης προσδοκιών → εγκληματική συμπεριφορά

Θεωρία της κοινωνικής μάθησης (εγκληματολογία) Ronald Akers

κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και έκθεση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης → εγκληματική συμπεριφορά

συνέπειες εγκληματικών πράξεων → διατήρηση αποκλίνουσας συμπεριφοράς

Οικογενειακές αλληλεπιδράσεις

- κηδεμόνες με βίαιη συμπεριφορά → βίαια παιδιά

Περιβαλλοντικές αλληλεπιδράσεις

- περιοχές με ενεργή εγκληματικότητα → αναπαραγωγή της βίας μεταξύ των κατοίκων
- δομημένες χωρίς νόρμες και κανόνες, μη συμβατικά μοτίβα συμπεριφοράς

Μέσα μαζικής ενημέρωσης

- λανθασμένα πρότυπα συμπεριφοράς ως αποδεκτά και επιθυμητά
- προβαλλόμενη βία → δικαιολόγηση βίαιης συμπεριφοράς θεατή
- απευαισθητοποίηση από βίαια θεάματα, αδιάφορες αντιδράσεις

Κοινωνική Ψυχολογία και Εγκληματικότητα

Θεωρία της διαφορικής συσχέτισης (differential association theory) Edwin Sutherland

εκτεταμένη επαφή του ατόμου με παραβατικά στοιχεία → υιοθέτηση παρόμοιων αξιών

θεωρία του χαρακτηρισμού (labeling theory)

- η εγκληματικότητα προϊόν της αντίδρασης της κοινωνίας
- “ταμπέλα” του εγκληματία, απόρριψη από το έννομο σύνολο και αδυναμία για επανένταξη στην κοινωνία
- κοινωνικοποίηση με άλλα παραβατικά στοιχεία και περαιτέρω απομάκρυνση από την έννομη συμπεριφορά

Κοινωνική Ψυχολογία και Επιβολή του Νόμου

- στοχοποίηση κοινωνικών ομάδων και παραπτωματική συμπεριφορά οι βασικές δυσλειτουργίες της αστυνομίας
- προκατάληψη και βιαιοπραγίες των αστυνομικών υπέρ του εαυτού και της έσω-ομάδας και κατά της έξω-ομάδας
- εξάρτηση στα στερεότυπα, αποκτήνωση των μελών των άλλων ομάδων
- ενεργή ή παθητική βλάβη
- υπεραστυνόμευση περιοχών, χωρίς ουσιαστική προστασία των κατοίκων

αρρενωπότητα

- επικράτηση στην ιεραρχία, επιθετικότητα κατά των γυναικών, των ομοφυλόφιλων ανδρών και άλλων φυλών
- ο χώρος της αστυνομίας παραδοσιακά ανδροκρατούμενος
- ισχυρότερη η επιβολή στους αφροαμερικανούς άνδρες

απειλή στερεότυπου

- αρνητικό στερεότυπο μιας ομάδας, υπό αμφισβήτηση η κοινωνική ταυτότητα και η θέση στην εσω-ομάδα
- άγχος, παραδόξως επαλήθευση του στερεότυπου
- στο χώρο της αστυνομίας, στερεότυπα όπως ο ρατσισμός, ο αυταρχισμός και η χαλαρή ηθική

Κοινωνική Ψυχολογία και Επιβολή του Νόμου

- απαραίτητος ο έλεγχος των αστυνομικών
- πιθανότερη η επιθετική συμπεριφορά σε καταστάσεις χωρίς σαφείς κανόνες και νόρμες
- αναγκαίοι οι προκαταβολικοί περιορισμοί, απαγορεύσεις, αυστηρές πολιτικές, ανάμειξη προϊσταμένων
- επιτυχής ο έλεγχος όταν υπάρξει ανάληψη ευθυνών

Κοινωνική Ψυχολογία και Έκβαση μιας Δίκης

Ομολογία

Τρία τα είδη των ψευδών ομολογιών (Saul Kassin)

εκούσια ψευδής ομολογία (voluntary)

εξωτερικοί παράγοντες είτε προσωπικοί λόγοι

εσωτερικευμένη ψευδής ομολογία (persuaded/internalized)

υποβολή σε ανακριτικές μεθόδους → gaslighting

συμμορφούμενη ψευδής ομολογία (compliant)

σίγουρο το άτομο για την αθωότητά του, ομολογία για την αποφυγή δυσάρεστες καταστάσεις ή για να επιβραβευτεί

False Confessions, Dr. Saul Kassin, uploaded by Cincinnati Law

<https://www.youtube.com/watch?v=EBIq5TxP1ag>

Κοινωνική Ψυχολογία και Έκβαση μιας Δίκης

Αυτόπτες Μάρτυρες

Hugo Münsterberg, *On The Witness Stand* (1908)

η μνήμη ενός μάρτυρα δεν είναι ακριβής,
επηρεάζεται από προσωπικά βιώματα ή σκέψεις

Κοινωνική Ψυχολογία και Έκβαση μιας Δίκης

Αυτόπτες Μάρτυρες

μνημονική προκατάληψη (memory bias)

ιδιότητα του ανθρώπινου εγκεφάλου να αναπληρώνει
πληροφορίες σύμφωνα με υπάρχοντα νοητικά σχήματα

Κοινωνική Ψυχολογία και Έκβαση μιας Δίκης

Αυτόπτες Μάρτυρες

- ανάκληση μερικών στοιχείων και αναπλήρωση των κενών στην αφήγηση με υποθέσεις
- λανθασμένες ανακλήσεις λόγω κατευθυντήριων ερωτήσεων από τους συνηγόρους (misinformation effect)
- λόγω προσδοκίας επαλήθευσης μια προηγούμενης υπόθεσης (confirmation bias)
- λόγω στερεοτυπικών αντιλήψεων

Κοινωνική Ψυχολογία και Έκβαση μιας Δίκης

Αυτόπτες Μάρτυρες

“μόλυνση της μνήμης” (social contagion of memory)/ “μνημονικός κομφορμισμός” (memory conformity)

- πολλοί αυτόπτες μάρτυρες σε ένα συμβάν
- ανταλλαγή απόψεων για επαλήθευση
- τροποποίηση μαρτυριών, επιρροή του συνόλου

διαστρέβλωση του μνημονικού ίχνους (memory distortion)

- τάση για ανάκληση γεγονότων χωρίς έλεγχο της πηγής
- ζητούμενο μαρτυριών η αναφορά όσων έχουν ειπωθεί, “μόλυνση” της αφήγησης με στοιχεία άλλων

Κοινωνική Ψυχολογία και Έκβαση μιας Δίκης

Σώμα Ενόρκων

story model for juror decision making Pennington & Hastie

- αφηγηματική κατασκευή, με κάθε πιθανό σενάριο που προκύπτει από τα στοιχεία της δίκης
- οδηγεί σταδιακά τον ένορκο στο πιο εύλογο σενάριο

προκαταρκτική παραμόρφωση των πληροφοριών (Predecisional Information Distortion)

- ίδιες πληροφορίες, διαφορετικές ερμηνείες λόγω προσωπικές εμπειριών και απόψεων
- τάση στην συγκράτηση πληροφοριών που συνάδουν με την προτιμότερη ετυμηγορία, απόρριψη των υπολοίπων

Κοινωνική Ψυχολογία και Έκβαση μιας Δίκης

Σώμα Ενόρκων

θεωρία μοντέλων διπλής διεργασίας (Double Process Theory)

επεξεργασία πληροφοριών είτε γρήγορα, αυτοματοποιημένα, είτε συστημικά, μέσω ορθολογικών συλλογισμών

ευρετικές νοητικές παρακάμψεις που επιτρέπουν την άμεση δράση.

- προκατάληψη της διαθεσιμότητας, η μεροληψία υπέρ μιας απόφασης που είναι περισσότερο γνώριμη στο άτομο
- προκατάληψη της αντιπροσωπευτικότητας, η τάση για αναζήτηση σχέσης ανάμεσα σε δύο παρόμοια πράγματα

Κοινωνική Ψυχολογία και Έκβαση μιας Δίκης

Σώμα Ενόρκων

- στις ομαδικές αποφάσεις, προγνωστικός παράγοντας η ετυμηγορία της πλειοψηφίας κατά την προεξέταση
- μεταξύ των ενόρκων με διαφορετικές αποφάσεις, η ορθή πληροφόρηση υπερτερεί της κομφορμιστικής επιρροής
- απόφαση κατευθυνόμενοι α) από την ετυμηγορία, β) από τα στοιχεία

α) φαινόμενο του “confirmation bias”, επαλήθευση της απόφασης μέσω των στοιχείων που το επιτρέπουν

β) επικρατέστερη στην ομοφωνία, πιο ενδεδειγμένη και εμπειριστατωμένη προσέγγιση

Κοινωνική Ψυχολογία και Έκβαση μιας Δίκης

Υπεράσπιση

- ο νομικός εκπρόσωπος ως έμπιστη πηγή πληροφοριών, με ισχυρά επιχειρήματα και καλό λέγειν
- **φαινόμενο του χαμαιλέοντα** διακριτική μίμηση του ακροατηρίου, έμμεση θετική προδιάθεση
 - εγωκεντρική η φύση του ανθρώπου, τείνει να διατίθεται θετικά σε ό,τι του θυμίζει τον εαυτό του
- έμφαση στην προσπάθεια του άλλου συνηγόρου να πείσει το ακροατήριο → αίσθηση χειραγώγησης
 - επεξεργασία της αντίπαλης υπεράσπισης και διαμόρφωση εντονότερων αντεπιχειρημάτων

Κοινωνική Ψυχολογία και Έκβαση μιας Δίκης

Υπεράσπιση

γνωστική ασυμφωνία (cognitive dissonance)

- επιχειρήματα, που παρουσιάζουν την αντιμετώπιση του πελάτη ως ρατσιστική, άδικη
- εναντίωση στα επιχειρήματα → εναντίωση στις προσωπικές αξίες
- αποδοχή της εισήγησης, ώστε να μην διαταραχθεί η γνωστική συνέπεια

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Συζήτηση

Περιορισμοί

- αναφορά πτυχών, όπως η εύρεση υπόπτων, η ανάκριση, η απολογία και η ψυχολογία των δικαστών
- διερεύνηση της νομοθεσίας και της έννοιας του δικαίου
- μελέτη της λειτουργικότητας της επιβολής του νόμου και των αυτόπτων μαρτύρων
- επέκταση και σε άλλα εφαρμοσμένα πεδία της ψυχολογίας

ελλιπής η εξοικείωση μεταξύ των δύο επιστημών στο πλαίσιο της εκπαίδευσης

νομικές επιστήμες απρόσωπη διδασκαλία, αντίθετα με τη διαπροσωπική προσέγγιση της ψυχολογίας, σπάνια μέρος του προγράμματος σπουδών

ψυχολογία λίγες ευκαιρίες για γνωριμία με το νομικό πλαίσιο και επαφή με το αντικείμενο, πέρα από τη μελέτη πτυχών μόνο ως φαινόμενα

ανάγκη για δυνατότητα κατάρτισης στα κοινά πεδία ερευνών ήδη από τη φοίτηση

Η ψυχολογία σημαντική για τη θεωρητική μελέτη και την εφαρμογή του νόμου και της δικαιοσύνης

Η κοινωνία πλέον δε δείχνει ανοχή στις καταχρήσεις και τις παραλείψεις του νομικού συστήματος, επιδιώκει τον εξανθρωπισμό των νομικών διαδικασιών

Innocence Project κίνημα με σκοπό την αποφυλάκιση αθώων που καταδικάστηκαν άδικα, μέσω εξέτασης DNA, και την οργάνωση δράσεων για την αποτροπή παρόμοιων περιστατικών στο μέλλον

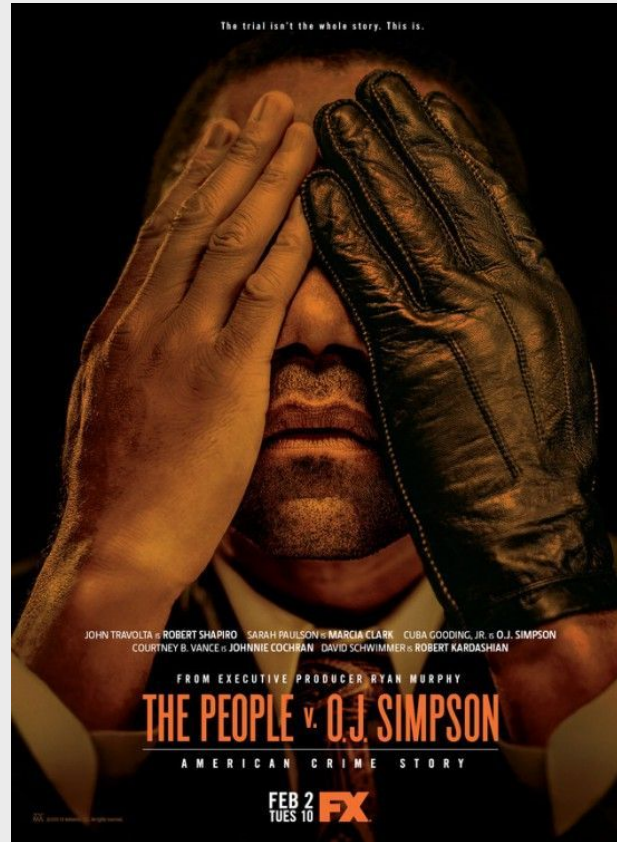

Cultural Approach

When They See Us (2019)

Cultural Approach

The People vs O.J. Simpson (2016)

© FX Networks

Cultural Approach

12 Angry Men (1957)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Albright T. D. (2017). Why Eyewitnesses Fail. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 114(30), 7758–7764. <https://doi.org/10.1073/pnas.1706891114>
- Bernard, T. J. (2021). *Ronald L. Akers*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/biography/Ronald-L-Akers>
- Bornstein, B. H., Greene, E. (2011). Jury Decision Making: Implications for and from Psychology. *Current Directions in Psychological Science*, 20(1), 63–67. <https://doi.org/10.1177/0963721410397282>
- Burkley, E., Anderson, D. (2008). *Using the Science of Persuasion in the Courtroom*. Research Gate. https://www.researchgate.net/publication/228489302_Using_the_Science_of_Persuasion_in_the_Courtroom
- Carlson, K., Russo, J. E. (2001). Biased Interpretation of Evidence by Mock Jurors. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 7, 91-103. <https://doi.org/10.1037/1076-898X.7.2.91>

- Coleman A. C. (2004). Cognitive Dissonance Theory: A Case Study of Loving v. Virginia, Bowers v. Hard Wick, and Lawrence v. Texas. *Washington and Lee Journal of Civil Rights and Social Justice*.
<https://scholarlycommons.law.wlu.edu/crsj/vol10/iss1/6>
- Criminal Justice Research. (2015). *Psychological Theories of Crime*.
http://criminal-justice.iresearchnet.com/criminology/theories/psychological-theories_of-crime/3/
- Encyclopedia of Crime and Justice. (2021). *Crime Causation: Psychological Theories*.
<https://www.encyclopedia.com/law/legal-and-political-magazines/crime-causation-psychological-theories>
- Friedman, L. (1986). The Law and Society Movement. *Stanford Law Review*, 38(3), 763-780.
<https://doi.org/10.2307/1228563>

- Goff, P. A., & Rau, H. (2020). Predicting Bad Policing: Theorizing Burdensome and Racially Disparate Policing through the Lenses of Social Psychology and Routine Activities. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 687(1), 67–88. <https://doi.org/10.1177/0002716220901349>
- Kassin, S. M. (2014). False Confessions: Causes, Consequences, and Implications for Reform. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, 1(1), 112–121. <https://doi.org/10.1177/2372732214548678>
- Laney, C., Loftus, E. F. (2021). Eyewitness Testimony and Memory Biases. In R. Biswas-Diener & E. Diener (Eds), *Noba Textbook Series: Psychology*. Champaign, IL: DEF Publishers. <http://noba.to/uy49tm37>
- Mannheim, H., Bernard, T. J. (2019). *Criminology*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/science/criminology>
- Münsterberg, H. (1915). *On The Witness Stand: Essays in Psychology and Crime*. Doubleday, Page & Company. <https://doi.org/10.1037/10854-000>

- Osborne, D., Davies, P. G. (2013). Eyewitness Identifications are Affected by Stereotypes about a Suspect's Level of Perceived Stereotypicality. *Group Processes & Intergroup Relations*, 16(4), 488–504.
<https://doi.org/10.1177/1368430212454927>
- Pennington, N., Hastie, R. (1992). Explaining the Evidence: Tests of the Story Model for Juror Decision Making. *Journal of Personality and Social Psychology*. 62. 189-206. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.62.2.189>
- Sales, B. D., & Krauss, D. A. (2015). *The Psychology of Law: Human Behavior, Legal Institutions, and Law*. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14593-000>
- Sternlight, J., Robbennolt, J. (2015). Psychology and Effective Lawyering: Insights for Legal Educators. *Journal of Legal Education*, 64(3), 365-384. <http://www.jstor.org/stable/24716681>
- Wright, D. B., Memon, A., Skagerberg, E. M., Gabbert, F. (2009). When Eyewitnesses Talk. *Current Directions in Psychological Science*, 18(3), 174–178. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2009.01631.x>

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας!

Έχει κανείς ερωτήσεις;

CREDITS: This presentation template was created by **Slidesgo**, including icons by **Flaticon**, and infographics & images by **Freepik** and illustrations by **Stories**

Please keep this slide for attribution.